

Til Finansdepartementet

19. mars, 2009

Vedrørende Etikkrådets arbeid med saker med tilknytning til investeringer i selskaper med virksomhet i Israel

Etikkrådet viser til brev fra Finansdepartementet av 7. januar d.å. med anmodning om å redegjøre for rådets arbeid med saker knyttet selskaper med virksomhet i Israel.

Omfang av fondets investeringer i Israel

Ved inngangen av 2008 var det foretatt 8 aksjeinvesteringer og 2 obligasjonsinvesteringer i israelske selskaper. Ved inngangen av 2009 var dette antallet økt til 41 aksjeinvesteringer og 2 obligasjonsinvesteringer. I tillegg kommer investeringer i en rekke ikke-israelske selskaper som kan ha en eller annen form for næringsvirksomhet i Israel. Det er vanskelig å anslå omfanget av dette.

Etikkrådets tidligere vurderinger

Rådet har ved to anledninger tidligere redegjort for vurderinger av investeringer med tilknytning til Israel:

I brev 15. mai 2006 ga rådet en vurdering av investeringene i fem selskaper og obligasjonsutstedere som på det tidspunkt utgjorde fondets israelske portefølje.

I mars 2008 ba Finansdepartementet Etikkrådet om spesifikt å vurdere fondets investering i obligasjoner utstedt av Israel Electric Corporation ("IEC"). Bakgrunnen for henvendelsen var påstander om at IEC kuttet strømforsyningen til Gaza etter instruks fra det israelske forsvarsdepartementet.

Etikkrådet besvarte henvendelsen i et brev av 18. april 2008. Rådet la til grunn at reduksjonen i strømtilførselen til Gaza ikke var pågående:

"Etikkrådet legger videre til grunn at reduksjonen i strømtilførselen til Gaza ikke er pågående. [...] I henhold til de etiske retningslinjene må normbrudd være pågående eller det må foreligge en uakseptabel risiko for fremtidige normbrudd hvis utelukkelse skal kunne

anvendes. Ettersom reduksjonen i strømtilførsel har opphørt, vil forholdet ikke kunne betraktes som et pågående normbrudd.”

Etikkrådet vurderte også om det risikoen for fremtidige normbrudd kunne anses som uakseptabel:

”Spørsmålet som Etikkrådet skal ta stilling til, er om det i dag foreligger en uakseptabel risiko for fondets fremtidige medvirkning, gjennom investering i obligasjoner utstedt av IEC, til grove normbrudd. Slik medvirkning vil i første rekke betinge at IEC i fremtiden iverksetter nye kutt i strømforsyningen til Gaza. Det er etter Etikkrådets vurdering vanskelig å ha en klar oppfatning av hvor sannsynlig det er med eventuelle, fremtidige reduksjoner i strømtilførselen til Gaza.

Avslutningsvis konkluderte Etikkrådet med at det ville kunne foreta en ny vurdering av fondets investeringer i selskapet dersom fremtidige reduksjoner i strømtilførselen innføres:

”Dersom fremtidige reduksjoner i strømtilførsel til Gaza innføres av IEC og medfører uakseptable humanitære forhold for sivilbefolkningen, vil Etikkrådet kunne foreta en ny vurdering av fondets investering i IEC.”

Det redegjøres for Etikkrådets oppfølging av denne konklusjonen nedenfor.

Nærmere om IEC' rolle i den senere tids konflikt

Gaza har tildels vært uten forsyning av elektrisitet etter at Israels bruk av militærmakt mot Gaza begynte i desember 2008.

Den 5. januar d.å. rettet Etikkrådets sekretariat en henvendelse til Utenriksdepartementet v/ Norges ambassade i Tel Aviv med spørsmål om strømforsyning til Gaza var redusert, og om det forelå informasjon om at IEC hadde kuttet i leveransen av strøm.

Ambassaden i Tel Aviv innhentet informasjon i saken fra ICRC (Røde Kors), den israelske menneskerettighetsorganisasjonen Gisha og det israelske Forsvarsdepartementet v/ COGAT (*Coordinator of Government Activities in the Territories*). Sekretariatet mottok svar samme dag og ytterligere utfyllende informasjon de to påfølgende dager. Det ble bekreftet at store deler av strømforsyningen til Gaza fra Israel var brutt. Det ble videre opplyst at overføringslinjer og transformatorer var ødelagt som følge av krigshandlinger, og at strømforsyning til bl.a. Gaza City derfor var umulig.

Sekretariatet rettet 5. januar d.å. også en henvendelse til Norsk Folkehjelp med spørsmål om IEC hadde kuttet i strømforsyningen til Gaza. Norsk Folkehjelp var ikke var kjent med opplysninger om at IEC kuttet strømforsyningen med overlegg.

Gisha opplyste i en e-post 29. januar til Etikkrådets sekretariat at om lag 20% av Gazas befolkning var helt uten forsyning av elektrisitet per 28. januar, og at 80% kun hadde forsyning 6-8 timer per døgn. Gisha opplyste også at de tidligere rapporterte problemene med manglende elektrisitet til vann- og avløpssystemer etc. vedvarte. Strømmangelen skyldtes delvis at kraftledninger og transformatorer var ødelagt, og at reservedeler ble holdt igjen på israelsk side, og delvis at kraftverket på Gaza ikke fikk tilstrekkelige forsyninger med drivstoff.

Det er i tiden etter dette heller ikke fremkommet informasjon som tilsier at IEC har redusert strømtilførselen til Gaza som et eget sanksjonstiltak. Det synes derfor ikke å være grunnlag på

det nåværende tidspunkt for å foreta en ny vurdering med henblikk på utelukkelse av fondets investeringer i obligasjoner utstedet av IEC.

Etikkrådets arbeid med utredning av andre saker med tilknytning til konflikten i Midtøsten

Selskaper som er israelske eller som opererer i Israel er underlagt de samme retningslinjer og behandles på samme måte som alle andre selskaper i Pensjonsfondet. Etikkrådet skal ta stilling til selskapers egne subjektive forhold og opptreden, ikke staters eller andre aktørers mulige normbrudd. I stater hvor det ofte forekommer brudd på folkeretten vil det likevel være en økt risiko for at tilstedeværende selskaper kan bli involvert i slike normbrudd.

Etikkrådet har, også på grunnlag av retningslinjenes uttrekkskriterier om menneskerettighetsbrudd og brudd på individers rettigheter i krig og konflikt, sett på flere av de selskapene i fondet som er israelske eller som opererer i Israel. Vi arbeider blant annet med å undersøke om selskaper som fondet er investert i, har virksomhet som kan anses å understøtte brudd på folkeretten. Dette kan blant annet dreie seg om bygging av ulike former for infrastruktur i okkuperte områder.

Vennlig hilsen

Gro Nystuen
Leder,
Etikkrådet for Statens pensjonsfond - Utland